

AUGLÝSING

um staðfestingu námskrár fyrir almenn ökuréttindi.

1. gr.

Með vísan til 58. gr. umferðarlaga nr. 77/2019 og 9. gr. reglugerðar nr. 830/2011 um ökuskírteini hefur innviðaráðherra staðfest námskrá Samgöngustofu fyrir almenn ökuréttindi.

2. gr.

Námskráin sem birt er sem fylgiskjal með auglýsingu þessari öðlast þegar gildi. Jafnframt fellur úr gildi eldri námskrá fyrir almenn ökuréttindi sem staðfest var þann 25. janúar 2010.

Innviðaráðuneytinu, 6. mars 2024.

Sigurður Ingi Jóhannsson.

Hermann Sæmundsson.

Fylgiskjal.**I. KAFLI
Skipulag ökunáms.****1.1. Inngangur.**

Samgöngustofa setur námskrár fyrir einstaka flokka ökunáms, að höfðu samráði við hagaðila og ráðherra staðfestir þær. Námskrá fyrir hvern réttindaflokk skal kveða á um þá þekkingu, hæfni og leikni sem umsækjandi þarf að búa yfir til að öðlast þau ökuréttindi fyrir viðkomandi flokk.

Námskrá fyrir flokk B gefur heilsteypnan ramma um ökunám til almennra ökuréttinda fyrir fólksbifreið/sendibifreið. Byggt er á fimm grunnsjónarmiðum sem lýsa tilgangi, innihaldi og uppbyggingu námsins.

Markmiðasetning: Hæfniviðmið mæla fyrir um þá þekkingu, hæfni og skilning sem krafist er af þeim sem vill öðlast ökuréttindi.

Samþætting: Akstursþjálfun og bóklegt nám er fléttað saman þannig að ökunámið verður heildrænna og árangursríkara.

Efnisval: Námsþættir í bóklegu námi eru sérstaklega valdir til stuðnings verklegri þjálfun.

Prepaskipting náms: Prepum er raðað í áfanga frá því einfalda til hins flókna og samsetta.

Skipulag: Gert er ráð fyrir að sérhver ökunemi fylgi skipulagi sem fellur að hans þörfum. Hann getur fylgst með stöðu sinni í náminu hverju sinni og séð hvaða þáttum ökunámsins er ólokið.

Réttindi sem ökuskírteini veitir hefur mikla þýðingu fyrir einstaklinginn, hreyfanleika hans og samfélagið í heild. Heimild til að aka fylgir ábyrgð sem samfélagið gerir kröfu um að ökumaðurinn standi undir. Allt ökunám skal miða að því að akstri verðandi ökumanns fylgi sem mest öryggi og sem minnst hætta fyrir hann sjálfan og aðra.

1.2. Hæfniviðmið.

Ökukennslan skal hafa það að meginmarkmiði að ökuneminn tileinki sér það viðhorf og þá þekkingu og færni sem nauðsynleg er til að hann aki:

- með sem mestu öryggi,
- með fyrirhyggju og framsýni,
- með tilliti til öryggis og heilsu annarra og umhverfisins og
- í samræmi við fyrirmæli umferðarlaga, reglugerða og annarra fyrirmæla sem sett eru um akstur og umferð.

Markmiðin segja til um hvað ökuneminn á að kunna, skilja og þekkja til að fá útgefið ökuskírteini sem heimilar honum að halda áfram sjálfsnámi. Markmiðin eru því leiðbeinandi fyrir ökunema, ökukennara, ökuskóla og prófdómara. Að loknu ökunámi og ökuþrófi hefst reynslutímabil þar sem reynir á ábyrgð og öryggi ökumanns en talið er að full færni náist ekki fyrir en eftir 5-7 ára akstur. Þeirri færni þarf svo að fylgja eftir með stöðugri þjálfun, sjálfsgagnrýni og endurmenntun.

1.3. Prepaskipting.

Í 2. kafla námskrárinnar eru hæfniviðmið verklega námsins en þau fylgja fimm þrepum. Þrepin ná fyrst til einfaldra undirstöðuatriða og síðar til þess samsetta og flókna sem krefst samhæfingar átta eins og réttar skynjunar, framsýni og réttra viðbragða. Hver einstakur flokkur athafna við stjórn ökutækis er þjálfaður og færður til sjálfvirkni um leið og nýjum athöfnum er bætt við.

Prep verklegrar þjálfunar eru þessi:

- 2.1. þrep: Grunnþjálfun.**
- 2.2. þrep: Akstur í umferð.**
- 2.3. þrep: Akstur í þéttbýli.**
- 2.4. þrep: Akstur í dreifbýli.**
- 2.5. þrep: Akstur við erfið skilyrði.**

Námskráin tekur mið af því að akstur er flókin athöfn sem gerir miklar kröfur til ökumanns því hann verður alltaf að hafa fulla stjórn á ökutækinu.

Sá þáttur sem ræður mestu um öryggi ökumanns er hvernig honum tekst til við öflun upplýsinga og að vinna úr þeim. Honum verður að vera umhugað um öryggi allra í umferðinni og að sýna rétta umferðarhegðun.

Í verklegri þjálfun er mikilvægt að fylgja eðlilegri uppbyggingu.

1.4. Bóklegur hluti ökunáms.

Í 3. kafla námskrárinnar eru hæfniviðmið bóklega námsins en þau skiptast í eftirfarandi námsþætti:

- a. **3.1 Inngangur.**
- b. **3.2 Ökutækið – vegurinn – umferðin.**
- c. **3.3 Umferðarhegðun.**
- d. **3.4 Mannlegir þættir.**
- e. **3.5 Ábyrgð ökumanns.**

Hverjum námsþætti er skipt í undirmarkmið. Í verklega hluta námskrárinnar er vísað til þessara markmiða til að sýna hvaða þætti fræðilegrar undirstöðu ökuneminn þarf að hafa tileinkað sér við tiltekin þrep í verklegu námi.

Bóklegum hluta ökunáms má skipta í þrjá hluta.

Fyrsti hluti – ökuskóli (Ö₁) (námsþættir 1-3) fjallar um almenn atriði er varða:

- a. ökuskírteinið og ökuréttindi,
- b. bifreiðina,
- c. umferðarheildina,
- d. umferðarlög,
- e. umferðarmerki,
- f. umferðarhegðun og loks
- g. almenn viðhorf í umferðinni.

Annar hluti – ökuskóli (Ö₂) (námsþættir 1-5) fjallar um almenn og sérhæfð atriði er varða:

- a. upprifjun á námsþáttum 1-3,
- b. umferðarsálfræði,
- c. áhættuþætti umferðar,
- d. viðhorf og ábyrgð ökumannsins,
- e. opinber viðurlög við brotum og
- f. skyndihjálp.

Priðji hluti – ökugerði (Ö₃) (námsþættir 3, 4 og 5) fjallar um sérhæfð atriði er varða:

- a. hraða og veggrip,
- b. öryggis- og verndarbúnað,
- c. áhættumat,
- d. viðhorf til umferðaröryggis og
- e. ábyrgð ökumanns á innra öryggi.

1.5. Ferli ökunáms.

Ökukennsla er í höndum ökukennara, ökuskóla og ökugerðis. Ökukennari ber ábyrgð á að ökunemi hafi fengið fullnægjandi kennslu (bóklega og verklega) í samræmi við námskrá.

Kennsluakstur má ekki fara fram fyrr en ökuneminn hefur náð 16 ára aldri. Bóklegur hluti ökunáms skal að jafnaði fara fram í ökuskóla. Bóklegt nám missir gildi ef meira en 24 mánuðir líða frá lokum náms þar til viðkomandi gengst undir próf. Víkja má frá þessum ákvæðum vegna sérstakra aðstæðna.

Kennsla í akstri við erfið skilyrði skal að hluta fara fram í ökugerði. Þessi kennsla má ekki fara fram fyrr en ökunemi hefur lokið fyrsta hluta bóklegs náms (Ö₁), sem nemur 10 verklegum kennslustundum hjá ökukennara og sé tilbúinn í æfingaakstur með leiðbeinanda. Henni skal vera lokið áður en verklegt próf fer fram.

Ökunemar eru mismunandi og aðstæður þeirra með ýmsum hætti og því þarf að laga ökunámið að þörfum hvers og eins. Til viðbótar við kennsluakstur getur ökuneminn valið að hefja æfingaakstur með leiðbeinanda.

Ökunámi lýkur formlega með akstursmati þegar bráðabirgðaskírteini er endurnýjað í fullnaðarskírteini. Akstursmat er leiðsagnarmat sem farið er í áður en sótt er um fullnaðarskírteini, sjá nánar í 6. kafla.

Helstu leiðir í ökunámi eru þessar:

- a. **Ökukennari – ökuskóli – ökuþróf.** Ökunemi byrjar í kennsluakstri með ökukennara og um leið í bóklegu námi í ökuskóla og fer síðan í ökuþróf þegar hann er reiðubúinn.
- b. **Blönduð leið.** Ökuneminn byrjar samtímis í kennsluakstri og ökuskóla eins og að framan. Eftir grunnundirbúning hjá ökukennara fær hann æfingaleyfi og getur byrjað í æfingaakstri með leiðbeinanda en haldið samt áfram í kennsluakstri. Ökukennarinn leiðbeinir þá um hvað sé æft með leiðbeinanda hverju sinni. Þannig vinna ökukennarinn og leiðbeinandinn saman að þjálfun ökunemans fram að ökuþrófi.
- c. **Viðbótarþjálfun með leiðbeinanda.** Ökuneminn byrjar eins og að framan en fer samtímis aðeins í fyrsta hluta ökuskólans (\ddot{O}_1). Þegar undirbúningi er lokið fær hann æfingaleyfi sem hann nýtir með leiðbeinanda. Æskilegt er að ökukennarinn sé tiltækur með ráðleggingar á því tímabili. Ökunemi fer í annan og þriðja hluta ökuskólans (\ddot{O}_2 og \ddot{O}_3) samhliða akstri með leiðbeinanda og lýkur undirbúningi fyrir ökuþrófið. Ökukennari leggur síðan lokamat á hvort ökuneminn sé reiðubúinn í próf.

1.6. Fjöldi kennslustunda í ökunámi.

Ökunemi skal fá þann tíma til ökunáms sem hann þarf til að ná þeim markmiðum sem sett eru fram í námskránni.

Miða skal við að fjöldi kennslustunda í bóklegu námi sé að lágmarki 25.

Kennslustundir í verklegu námi skulu að jafnaði vera 17-25. Gera má ráð fyrir að sumir nemar þurfi fleiri kennslustundir.

Af þessum kennslustundum í verklegu námi skulu 2 fara fram í ökugerði. Þriðji hluti bóklega námsins (\ddot{O}_3) skal fara fram samtímis (í sömu kennslulotu) og skal vera að lágmarki þrjár kennslustundir (af 25 í heild).

Kennslustund er miðuð við 45 mínútur. Heimilt er að stytta eða lengja kennslustundir en gæta verður að því að heildartími haldist.

Kjósi ökunemi að nýta sér æfingaakstur með leiðbeinanda sem viðbót við þjálfun ökukennarans þarf ökuneminn að hafa fengið nauðsynlegan bóklegan og verklegan undirbúning. Hann þarf þannig að hafa lokið fyrsta hluta bóklega námsins (\ddot{O}_1) og u.þ.b. 10 kennslustundum að jafnaði í verklegu námi.

Í viðauka eru leiðbeiningar um fjölda kennslustunda í einstökum námsþáttum og um tengingu náms á bóklegu námskeiði við kennsluakstur og kennslu í ökugerði.

1.7. Æfingaakstur með leiðbeinanda.

Til viðbótar kennslu hjá ökukennara er ökunema heimilt að æfa akstur bifreiðar með leiðbeinanda í stað ökukennara, enda hafi ökuneminn fengið nauðsynlegan undirbúning hjá ökukennara og leiðbeinandinn fengið til þess leyfi sýslumanns.

Ökukennari skal veita leiðbeinanda aðstoð við skipulagningu æfingaakstursins og leiðbeina honum um framkvæmd, svo sem með því að leiðbeinandinn fylgist með kennslustund ökunemans í akstri, og upplýsa hann um þær hættur sem fylgja æfingaakstri.

Mælt er með að leiðbeinandinn noti sérstakan baksýnispegil inni í bifreið og augnspegil til að fylgjast með athygli ökunema.

1.8. Ökunámsbók – ökunámsferill.

Við upphaf kennslu skal ökukennari ganga úr skugga um að ökunemi hafi sótt um námsheimild til sýslumanns og að stafræn ökunámsbók hafi verið stofnuð. Ökunámsbók er samskipta- og upplýsingabók um ökukennslu og nám ökunemans og hún heldur utan um alla áfanga ökunámsins.

Samgöngustofa hýsir þau gögn sem skráð eru í ökunámsbók og eru þau aðgengileg ökunema í gegnum Ísland.is.

1.9. Hlutverk og skyldur ökukennara, ökuskóla og ökugerða.

Öll ökukennsla skal fara fram í samræmi við námskrá og aðrar reglur um ökukennslu.

Námskráin segir til um það hlutverk sem ökukennarar, ökuskólar og ökugerði hafa í ökukennslu og þær skyldur sem hvíla á herðum þeirra varðandi undirbúning ökunemans áður en hann gengst undir ökuþróf og öðlast ökuréttindi.

Sýni ökukennari, ökuskóli eða ökugerði veruleg frávík frá fyrirmælum námskrár eða annarra reglna um starfsemi ökukennara, ökuskóla og ökugerða geta ákvæði um viðurlög komið til framkvæmda, þ.e. svipting ökukennararéttinda eða afturköllun starfsleyfis ökuskóla eða ökugerðis.

1.10. Skipulag námskrár.

Ökunámið er varðað með þrepum verklegrar kennslu í II. kafla. Á hverju þrepi eru sett fram hæfniviðmið sem greind eru í fleiri undirmarkmið. Þar er einnig tilvísun í bóklegt nám úr III. kafla sem ökuneminn þarf að tileinka sér samhliða þeim viðmiðum.

Hæfniviðmiðin eiga að byggja traustan grunn að áframhaldandi sínámi ökunemans sem leiðir til ábyrgðar og öryggis í akstri þegar fram líða stundir. Námskránni er ætlað að gefa leiðbeiningar til þeirra sem annast ökukennslu um aðstæður sem skapa ökunema sem best námsskilyrði í ökunámi.

II. KAFLI

Verklegur hluti.

2.1. Grunnþjálfun.

Markmið þessa hluta er að ökuneminn tileinki sér nauðsynleg undirstöðuatriði við stjórn bifreiðar áður en hann lærir að fást við samskipti við aðra vegfarendur.

2.1.1. Undirbúningur aksturs.

Ökuneminn kunni að:

- stilla sæti og höfuðpúða,
- sitja í réttum stellingum,
- stilla spegla,
- nota öryggisbelti og strekkja þau fyrir akstur.

2.1.2. Stjórtæki og ræsing.

Ökuneminn kunni að:

- nota stjórtæki bifreiðar,
- ræsa og drepa á vél,
- setja á stefnuljós,
- setja á stöðuljós, háu ljósin og þau lágu,
- halda rétt um stýri.

2.1.3. Aka af stað – stöðva bifreið.

Ökuneminn kunni að:

- beita athygli og gefa merki,
- nota stjórtæki bifreiðar,
- fá yfirsýn á veg,
- ganga tryggilega frá bifreið að akstri loknum.

2.1.4. Hægri og vinstri beygjur á gatnamótum.

Ökuneminn kunni að:

- halda rétt um stýri og stýra með réttum handahreyfingum,
- nota stefnumerki og stýra samtímis,
- fylgjast með umferð og gefa rétt merki,
- minnka hraða áður en beygt er,
- staðsetja ökutækið, bæði rétt fyrir og eftir beygju.

2.1.5. Stjórtæki.

Ökuneminn geti notað stjórtæki bifreiðar og samtímis:

- séð fram á veginn,
- notað kúplingu og eldsneytisgjöf á réttum tíma og á réttan hátt (ef við á).

Ökuneminn kunni að draga úr hraða og samtímis:

- að sjá langt fram á veginn og aftur fyrir sig,
- að hemla eðlilega til að nema staðar vegna hindrunar,

- c. undirbúa akstur með því að enda í 1. gír rétt fyrir stöðvun bifreiðar (ef við á).

2.1.6. Snigilakstur og tekið af stað í brekku.

Ökuneminn skal geta ekið hægt samtímis því að hann:

- a. stjórnar og stillir af hraðann með stjórnækjum bifreiðar,
- b. samstillir snigilakstur og stýrishreyfingar.

Ökuneminn skal geta tekið af stað í brekku með því að:

- a. nota fóthemla til að hindra bakrennsli,
- b. nota kúplingu þannig að bifreiðin haldist kyrr þar til ekið er af stað (ef við á).

2.1.7. Akstur aftur á bak.

Ökuneminn kunnir að:

- a. snúa sér með viðeigandi hætti í sæti, gá að sér, nota spegla og annan búnað og bakka á ákveðinn stað,
- b. bakka og hafa um leið stjórn á hraða bifreiðar.

2.1.8. Öryggiskoðun og rekstur bifreiðar.

Ökuneminn kunnir að athuga hvort bifreið sé örugg og í lögmæltu ástandi með því að greina galla og slit í:

- a. hemlum,
- b. öryggisbeltum,
- c. hjólbörðum og hjólabúnaði,
- d. stýrisbúnaði,
- e. ljósabúnaði,
- f. þurrkum,
- g. rúðum,
- h. vél.

Ökuneminn kunnir að athuga hvort nauðsynlegir fylgihlutir og öryggisbúnaður fylgi bifreið svo sem:

- a. varahjólbarði,
- b. tjakkur og felgulykill,
- c. viðvörunarþríhyrnur,
- d. sjúkrakassi og slökkvitæki.

Ökuneminn kunnir að fylgjast með og athuga ástand vökva og kunnir að bæta:

- a. vatni og frostlegi á kælikerfi (ef við á),
- b. vökva á rúðusprautur,
- c. hemlavökva á forðabúr hemla og aflstýris,
- d. olíu á vél (ef við á),
- e. eldsneyti á eldsneytisgeymi/hleðslu á rafbíl.

2.2. Akstur í umferð.

Markmið þessa hluta er að ökuneminn noti og tengi undirstöðuviðbrögð við stjórn bifreiðar við samskipti við aðra vegfarendur. Hann noti skynfæri á fullnægjandi hátt, túlki vísbendingar umferðarinnar rétt, taki réttar ákvarðanir og bregðist rétt við.

2.2.1. Beiting og samtenging undirstöðuþátta.

Ökuneminn kunnir að:

- a. nota athyglina kerfisbundið áður en ákvörðun er tekin um viðbrögð,
- b. nota augu kerfisbundið; líta langt fram á veginn og reglulega til hliðanna og í inni- og útispegla,
- c. afla sér upplýsinga um áhættuþætti, hindranir og fyrirsjáanlegar hættur í umferðinni,
- d. nota réttar aðferðir við merkjagjöf, stöðu á vegi og hraðaval.

Ökuneminn geti ekið að og um gatnamót í lítilli umferð og samtímis tekið eftir gatnamótunum í tæka tíð:

- a. gætt að óvörðum vegfarendum á gangbraut og við gatnamót,
- b. gætt að umferð á móti,
- c. brugðist með réttum hætti og á réttum tíma við hættum.

Ökuneminn geti ekið milli gatnamóta í lítilli umferð og samtímis:

- a. greint áhættuþætti tengda viðvörun umferðarmerkja, legu vegar, brekkum og stöðum þar sem vegsýn er takmörkuð,
- b. skipt rétt um akrein,
- c. valið viðeigandi hraða.

2.2.2. Akstur á akreinaskiptum vegum.

Ökuneminn kunni að:

- a. greina hvenær hann ekur á vegi með fleiri en einni akrein í sömu átt,
- b. beita undirstöðuatríðum við akreinafval,
- c. greina umferðaraðstæður sem kalla á akreinaskipti,
- d. nota hægri akrein að staðaldri, en vinstri þegar eðlilegt er og nauðsyn ber til,
- e. skipta um akrein,
- f. halda réttri stöðu þegar beygt er á vegamótum,
- g. gefa stefnumerki, staðsetja sig rétt og velja viðeigandi hraða.

2.2.3. Einstefnuvegir.

Ökuneminn kunni að:

- a. greina hvaða vegir eru einstefnuvegir,
- b. sýna rétta stöðu á vegi og tillitssemi,
- c. sýna rétta stöðu á vegi í vinstri beygju á vegamótum,
- d. greina sérstakar hættur.

2.2.4. Akstur í þéttri umferð.

Ökuneminn kunni að:

- a. fá góða yfirsýn,
- b. stilla hraða miðað við aðstæður hverju sinni,
- c. velja rétta merkjagjöf,
- d. velja tímanlega rétta akrein miðað við fyrirhugaða akstursleið,
- e. velja réttan stað til að nema staðar við stöðvunarskyldu.

2.2.5. Ljósastýrð gatnamót.

Ökuneminn kunni að:

- a. fá góða yfirsýn,
- b. velja hraða miðað við aðstæður,
- c. bregðast rétt við skilaboðum umferðarljósá,
- d. meta aðstæður rétt og sýna rétt viðbrögð í beygju við ljósastýrð gatnamót,
- e. velja réttan stað til að nema staðar við gatnamót.

2.2.6. Hringtorg.

Ökuneminn kunni að:

- a. fá góða yfirsýn,
- b. velja hraða miðað við aðstæður,
- c. halda réttri stöðu á vegi, hvort heldur er áður en ekið er inn í hringtorg, í því eða þegar ekið er út af því,
- d. gefa viðeigandi stefnumerki.

2.2.7. Forgangur í umferð.

Ökuneminn fylgi reglum um forgang í umferð og sýni aðgát við vegamót, sérstaklega þar sem aðrir vegfarendur eiga forgang.

2.2.8. Vistakstur.

Ökuneminn kunni að aka með hagkvæmum hætti með það fyrir augum að:

- a. lágmarka orkunotkun,
- b. draga úr sliti vélar og álagsflata,
- c. draga úr mengun umhverfis,
- d. auka umferðaröryggi.

2.3. Akstur í þéttbýli.

Markmið þessa hluta er að ökuneminn lagi sig að kröfum umferðarinnar og aki sjálfstætt í misþétttri umferð.

2.3.1. Beiting og samtenging grunnþátta.

Ökuneminn kunni að:

- a. laga sig að takti umferðarinnar í stöðugum akstri.

2.3.2. Akstur við sérstakar aðstæður.

Ökuneminn kunni að:

- a. aka með tillitssemi í þétttri umferð,
- b. aka með sérstakri gætni yfir og við gangbraut,
- c. sýna gætni við akstur við þröngar aðstæður.

2.3.3. Að snúa við og lagning bifreiðar.

Ökuneminn kunni að:

- a. stöðva, snúa við og leggja ökutæki í þröngum götum,
- b. velja bílastæði samkvæmt merkingum,
- c. nota bílastæðahús þar sem þau eru.

2.3.4. Akstur í íbúðahverfum.

Ökuneminn kunni að:

- a. velja þannig akstursleið að raski ekki ró íbúa að óþörfu,
- b. aka þannig um götur að íbúum sé ekki hætta búin,
- c. nota frekar safn- og tengibrautir en að aka um húsagötur.

2.3.5. Akstur í mismikilli umferð.

Ökuneminn kunni að:

- a. velja aksturshætti sem stuðla að öryggi, tillitssemi og verndun umhverfis,
- b. sjá fyrir tímanlega og meta áhættuþætti í umferðinni,
- c. taka tillit til eigin takmarkana og haldi þannig alltaf fullri stjórn á ökutæki miðað við aðstæður.

2.4. Akstur í dreifbýli.

Markmið þessa hluta er að ökuneminn þroski færni sína í þá veru að líta á akstur og umferð sem félagsleg samskipti.

Undirstöðuatriði við akstur í dreifbýli.

Ökuneminn kunni að:

- a. halda stöðugri stefnu,
- b. halda bifreið stöðugri í sveig,
- c. forðast óþarfa hraðabreytingar,
- d. skipta um akrein á mikilli ferð,
- e. auka hraða eðlilega og skyndilega, 0-80 km/klst.,
- f. hemla eðlilega og nauðhemla, 80-0 km/klst.,
- g. hætta við eðlilega hemlun og auka hraðann skyndilega.

2.4.1. Aðreinar og fráreinar – hraðaval.

Ökuneminn kunni að:

- a. meta hraða ökutækis og fjarlægð að eða frá vegamótum, aðreinar og fráreinar,

- b. greina merkingu umferðarmerkja í tíma,
- c. falla eðlilega inn í umferð, án truflunar fyrir aðra ökumenn, þegar ekið er af aðreinum,
- d. taka tillit til þungra ökutækja og bifhjóla,
- e. beita neyðarviðbrögðum svo sem nauðhemlun ef á þarf að halda til að forðast árekstur við vegamót.

2.4.2. Akstur á þjóðvegum.

Ökuneminn kunnir að:

- a. afla sér upplýsinga um veginn og fyrirhugaðar akstursleiðir,
- b. velja viðeigandi stefnu og hraða miðað við birtu, veður, færð, farm bifreiðar og aðra umferð,
- c. greina hættu sem getur stafað af búfé á og við veg,
- d. meta mismunandi ástand og gerðir yfirborðs vegar,
- e. aka um blindhæðir og einbreiðar brýr,
- f. varast hraðablindu,
- g. meta hraða og stöðu ökutækja sem hann mætir og skilji mikilvægi þess að draga úr hraða þegar mest er,
- h. þekkja mismuninn á íslenskum þjóðvegum og erlendum hraðbrautum og þau skilyrði sem liggja til ákvörðunar á leyfilegum hámarkshraða á vegum.

2.4.3. Framúrakstur.

Ökuneminn kunnir að:

- a. meta möguleikann á framúrakstri með tilliti til annarrar umferðar og aðstæðna,
- b. taka ákvörðun um hvenær öruggt er að hefja framúrakstur og hvenær rétt er að hætta við hann,
- c. sýna réttar aðgerðir vegna framúraksturs, svo sem notkun stefnuljósa og spegla,
- d. fylgjast náið með umferð að baki við framúrakstur,
- e. taka ákvarðanir og bregðast rétt við viðbrögðum þess sem ekið er fram úr.

2.5. Akstur við erfið skilyrði.

Markmið þessa hluta er að ökuneminn átti sig á þeirri hættu sem fylgir akstri og eigin takmörkunum og kunnir að bregðast með öryggi við breytingum á veðri, veggripi og birtuskilyrðum. Auka á skilning ökunemans á þýðingu þess að forðast hættulegar aðstæður.

2.5.1. Akstur í ökugerði.

Ökuneminn verður að kynnast að einhverju marki áhrifum náttúrulögmála á bifreiðina. Ökuneminn þarf að reyna þá erfiðleika sem akstur ökutækja á mismiklum hraða á vegum með takmörkuðu eða breytilegu viðnámi hefur í för með sér. Ökunemanum skal gert ljóst hversu auðvelt og fyrirvara-laust er hægt að missa stjórn á bifreið við þverrandi veggripi svo sem í hálfu, bleytu og lausamöl. Honum skulu gerð ljós eigin viðbrögð og hvað hann geti gert til að afstýra óhappi ef í ljós kemur að hemlunarvegalengdin verður meiri en að hindrun. Einnig skal hann látinn reyna hemlun og beygju á vegi með mismunandi yfirborði og mismiklu viðnámi og mismunandi hraða svo hann geti borið eigin viðbrögð saman við þau sem réttust eru við slíkar aðstæður til að halda fullri stjórn á bifreið. Ökuneminn þarf að skilja mikilvægi þess að forðast hættur og fái möguleika á að meta á raunhæfan hátt eigin aksturshæfni. Ökuneminn skal látinn reyna hemlun bifreiðar með ABS-hemlakerfi (hemlun með læsivörn).

Þegar skrikvagn er notaður er gert ráð fyrir því að allt að þrjú ökunemar séu samtímis í bifreið með ökukennara. Ökunemarnir aka til skiptis. Eftir hverja æfingu skal ræða hvernig tókst til.

Ökuneminn skal á mismunandi hraða og við mismunandi veggripi:

- a. finna hvernig er að stýra, hemla, beygja frá hindrun, renna til og ná veggripi að nýju, jafnt á beinni braut sem og í beygju,
- b. finna sambandið milli hraða og hemlunarvegalengdar,
- c. reyna mismunandi hemlunaraðferðir og hvenær rétt sé að nota þær,
- d. finna hvernig er að hemla og stýra samtímis,
- e. finna hvernig er að missa hjól bifreiðar að hluta út fyrir bundið slitlag þar sem hæðarmunar gætir og hvernig á að færa hjólin inn á bundna slitlagið aftur.

Ökuneminn útskýri:

- tengsl á milli hraða, yfirborðs vegar og þess að halda stjórn á ökutæki,
- hve erfitt er að meta áhrif af yfirborði vegar,
- áhrif reynslu á hæfileika til að meta hættur,
- leiðir til að forðast hættulegar aðstæður og nauðsyn þess að fara eftir þeim,
- virkni öryggisbúnaðar bifreiðarinnar.

2.5.2. Akstur í myrkri.

Ökuneminn skal:

- þekkja raunverulega vegsýn ökumanns í myrkri við lág ljós annars vegar og há ljós hins vegar,
- þekkja sjónfjarlægðir að óvörðum vegfaranda eftir því hvort lágu ljósin eru notuð eða þau háu,
- æfa sig í akstri við ýmsar aðstæður í myrkri og læra að velja öruggan hraða með tilliti til aðstæðna,
- nota ljós rétt þegar mest er, við akstur á eftir öðrum og við framúrakstur í myrkri.

Ökuneminn þekki:

- rétta notkun ljósa þegar ökutæki mætast í myrkri,
- sjónfjarlægðir þegar mest er,
- áhættuþætti þegar mest er í myrkri,
- rétta notkun ljósa hjá þeim sem ekur fram úr í myrkri og hjá þeim sem ekið er fram úr,
- áhættuþætti við framúrakstur í myrkri,
- áhættuþætti sem fylgja stöðvun í vegkanti í myrkri,
- aðferðir til að vekja athygli annarra á sér við neyðaraðstæður,
- rétta ljósanotkun þegar leggja þarf bifreið við vegkant í myrkri,
- áhættuþætti sem fylgja því að skilja við bifreið á hættulegum stað í myrkri,
- aðferðir við að koma vélarvana bifreið af vegi,
- rétta notkun þokuljósa.

III. KAFLI Bóklegur hluti.

3.1. Inngangur.

Hér fæst yfirlit yfir bóklega hluta námskrárinnar. Tilgreint er hvaða skilyrði ökuneminn þarf að uppfylla til að fá ökuréttindi og hvaða reglur gilda um hvernig hann uppfyllir þau skilyrði. Mikilvægt er að ökuneminn sjái víðari tilgang með náminu en þann einan að fá ökuskírteinið.

3.1.1. Yfirlit yfir ökunámið.

Ökuneminn þekki:

- helstu markmið þessarar námskrár,
- að kennslunni er skipt í bóklegan hluta og verklegan sem eiga að tengjast þannig saman að kennslan skili sem mestum árangri,
- reglur sem gilda um ökunema í kennsluakstri á bifreið hjá ökukennara,
- ábyrgðina sem fylgir kennslu- og æfingaakstri og að hann megi ekki vera til óþæginda fyrir aðra né stofna þeim í hættu og hvaða afleiðingar það hefur ef reglum er ekki fylgt,
- reglur um æfingaakstur með leiðbeinanda.

3.1.2. Ökuréttindaflokkar og skilyrði til að fá ökuskírteini.

Ökuneminn þekki:

- hvaða kröfur eru gerðar af yfirvöldum til þeirra sem vilja fá ökuskírteini,
- flokka ökuréttinda og viti hvaða ökutæki hver flokkur veitir réttindi til að stjórna,
- helstu skilyrði, svo sem aldursmörk, námskröfur og heilbrigði sem þarf að uppfylla til að öðlast tiltekin ökuréttindi,
- helstu þætti samvinnu Evrópuþjóða um ökuskírteini og reglur um búsetuskilyrði.

3.1.3. Stofnanir umferðarmála.

Ökuneminn þekki stofnanir umferðarmálefna og helstu hlutverk þeirra. Hann þekki a.m.k. til:

- a. innviðaráðuneytisins,
- b. dómsmálaráðuneytisins,
- c. lögreglunnar,
- d. skoðunarstöðva bifreiða,
- e. sýslumannsembætta,
- f. Samgöngustofu,
- g. Vegagerðarinnar.

3.2. Ökutækið – vegurinn – umferðin.

Gerð og búnaður ökutækis skiptir miklu fyrir öryggi farþega. Miklar kröfur eru gerðar til öryggisbúnaðar fyrir ökumann og farþega. Mikilvægt er að fylgst sé með þessum búnaði og þess gætt að endurnýja búnað ef hann skemmist eða slitnar eftir langvarandi notkun. Ökuneminn verður að læra aðferðir til að greina bilanir og gera sér grein fyrir nauðsyn reglubundins eftirlits með öryggisbúnaði ökutækisins.

Hagkvæmur rekstur ökutækisins skiptir miklu máli fyrir verndun umhverfisins.

Ökuneminn þarf að læra helstu reglur um hönnun gatna og vega og hvaða umferðarmannvirki, akreinar og útskot eru notuð til að greiða leið ökumannsins og annarra vegfarenda. Einnig þarf hann að þekkja yfirborðsmerkingar á vegum og umferðarmerki sem eru á og við veg, merkingu þeirra og hvernig ber að bregðast við þeim.

Umferðin er samvinna allra vegfarenda sem vilja komast leiðar sinnar og stefna samtímis að því marki að tryggja öryggi allra sem ferðast um í umferðinni og þeirra sem búa eða starfa nálægt vegum.

3.2.1. Búnaður ökutækis og notkun.

Ökuneminn geti metið ástand bifreiðar og kannað hvort kröfum reglna um búnað er fullnægt og geti greint bilanir eða slit sem kunna að gera bifreiðina ótrygga eða óhæfa í notkun.

Þar er einkum átt við:

- a. hemla,
- b. hjólabúnað,
- c. stýrisbúnað,
- d. ljósabúnað,
- e. öryggis- og verndarbúnað.

Ökuneminn viti að útblástur frá vél er eitraður (ef við á) og þekki ráð fyrir ökumenn til að draga úr hættu á að skaða sjálfan sig, farþega, aðra vegfarendur eða umhverfi.

Ökuneminn þekki:

- a. tilgang búnaðar, svo sem hvarfakúts, til að draga úr eiturlofti í útblæstri frá vél bifreiðar (ef við á),
- b. aðferðir til að draga úr mengun svo sem með því að láta bifreið ekki ganga í lausangangi að óþörfu (ef við á).

Ökuneminn geti gert öryggisskoðun á hemlum og hjólabúnaði og þekki meðal annars:

- a. hve langt hemlafetill megi fara að gólfi áður en hemlar virka,
- b. að hemlunarvirknin getur breyst vegna bleytu,
- c. virkni ABS-hemlakerfis og afleiðingar þess að læsa hemlum á ferð,
- d. lágmarksdýpt mynsturs á sólum hjólbarða og helstu reglur um hvernig hjólbarða megi nota,
- e. hvenær megi nota neglda hjólbarða, t.d. að ekki megi nota þá að sumrinu til, og viti að þrátt fyrir aukið öryggi í vetrarakstri valda negldir hjólbarðar skaða á yfirborði vega og hávaða- og loftmengun,
- f. hver er eðlilegur loftþrýstingur í hjólbörðum og áhrif rangs loftþrýstings á slit hjólbarða, stýrisgetu bifreiðar, rásfestu og hemlun.

Ökuneminn geti gert öryggisskoðun á stýri, ljósum og öryggisbeltum og þekki meðal annars:

- a. að lítið sem ekkert slag má vera í stýri,
- b. að ljós verða að vera í lagi og rétt stillt,

- c. að öryggisbelti mega ekki vera slitin eða hafa orðið fyrir miklu átaki og hvernig megi prófa þau með því að toga og/eða rykkja í þau.

Ökuneminn viti að aksturseyginleikar bifreiða breytast við breytingar á fjaðrabúnaði, hjólbarðastærð og yfirbyggingu á breyttum bifreiðum og þekki þær hættur sem geta skapast í akstri slíkra bifreiða. Einnig þarf hann að vita að samþykki skoðunaraðila þarf til allra slíkra breytinga.

Ökuneminn viti að óheppilegt og jafnvel hættulegt getur verið að gera viðamiklar breytingar á bifreiðum.

Ökuneminn þekki helstu reglur um eftirvagna og tengitæki sem flokkur B heimilar að séu dregin. Hann þekki meðal annars:

- a. helstu gerðir tengibúnaðar og kunni að tengja og aftengja eftirvagn,
- b. reglur um ljósabúnað eftirvagns og kunni að tengja rafkerfi eftirvagns við rafkerfi bifreiðar,
- c. reglur um farm eftirvagns og hvernig hann er merktur ef hann stendur út af bifreið eða eftirvagni.

Ökuneminn viti hvar hann getur leitað sér upplýsinga um tæknilegan útbúnað bifreiða.

3.2.2. Vegurinn.

Ökuneminn þekki skilgreiningu á:

- a. vegi, akbraut, akrein og vegamótum,
- b. stofnbrautum, safngötum, tengibrautum og húsagötum.

Ökuneminn geti útskýrt hvað átt er við með orðunum:

- a. útskot og áningarstaður,
- b. biðstöð hópibifreiða,
- c. aðrein og frárein,
- d. framhjáhlaup (slaufur),
- e. vegöxl,
- f. gangbraut,
- g. gangstígur,
- h. hjólreiðastígur,
- i. reiðvegur,
- j. hringtorg.

Ökuneminn geti útskýrt hvaða upplýsingar umferðarmerki og yfirborðsmerkingar veita vegfarendum um varúð og akstur fram undan.

Ökuneminn þekki merkingu, tilgang, lit, lögun og staðsetningu umferðarmerkja, yfirborðsmerkinga og annarra merkja sem fyrir augu hans kunna að bera í umferðinni.

Ökuneminn þekki þau fyrirmæli sem umferðarljós gefa vegfarendum og kunni að bregðast rétt við þeim.

Ökuneminn þekki og skilji:

- a. merkjagjöf lögreglu við umferðarstjórn,
- b. hljóð- og ljósmerki sem ökutæki í forgangsakstri nota öðrum til viðvörunar og kunni að víkja fyrir þeim ökutækjum,
- c. ljós og aðrar umferðarmerkingar sem lögregla kann að nota við stjórn umferðar við hættuadstæður,
- d. umferðarreglur sem tengjast forgangsakstri.

3.2.3. Umferðarumhverfi.

Ökuneminn kunni skil á meginatriðum í þróun umferðar undanfarna áratugi.

Ökuneminn viti:

- a. að akstur er félagsleg hegðun sem gerir kröfur til ökumanns um tillitssemi og samvinnu við aðra vegfarendur,
- b. hvers konar aksturshættir draga úr óþarfa orkunotkun og mengun umhverfis,
- c. hvernig koma má í veg fyrir óþarfa hljóð- og útblástursmengun (ef við á) og hvernig hann getur stuðlað að auknu öryggi íbúa með því að velja akstursleið fjarri íbúðarbyggð,
- d. að ökumaður ber sérstaka ábyrgð á öryggi annarra eins og sínu eigin í umferðinni.

3.2.4. Áhætta, umferðarslys og orsakir.

Ökuneminn þekki til tölfræði og umfangs umferðarslysa í dag þar á meðal um:

- fjöldi slasaðra og látinna í umferðinni,
- tegundir meiðsla,
- helstu orsakir umferðarslysa,
- á hvaða tíma sólarhringsins, mánaðarins eða ársins flest slys verða.

Ökuneminn skilji að akstur ökutækis felur alltaf í sér hættu á meiðslum fyrir ökumann, farþega og aðra vegfarendur.

3.2.5. Ökumaður, ökutæki og vegurinn.

Hlutverk þessa þáttar er einkum að móta viðhorf nemanda gagnvart ábyrgum akstri og meðferð ökutækis.

Ökuneminn viti að umferðaröryggi er háð vegfaranda, ástandi og gerð ökutækis og ástandi og umhverfi vegar.

Ökuneminn geti bent á hlutverk ökumanna í þessu samhengi og gagnsemi ökukennslu og annarrar fræðslu um umferð.

Ökuneminn viti að:

- liprum og jöfnum akstri fylgja margir kostir, t.d. minni orkueyðsla, minni hávaði og minna slit ökutækisins,
- hröðum akstri fylgir slyshætta, aukin orkueyðsla, mengun og hávaði sem getur valdið óþægindum og ótta hjá öðrum vegfarendum.

Ökuneminn skilji hvaða áhrif það hefur á umhverfi og auðlindir jarðar að nota vélknúin ökutæki og geti bent á hvað ökumaður getur gert til að draga úr skaðlegum áhrifum á umhverfið.

Ökuneminn viti hvar má aka bifreið og hvar ekki.

3.2.6. Umferðarlöggjöfin.

Ökuneminn þekki þau atriði sem snerta hann sem eiganda og/eða ökumann bifreiðar og þátttakanda í umferðinni úr:

- umferðarlögum,
- reglugerð um umferðarmerki og notkun þeirra,
- lögum um náttúruvernd,
- reglugerð um notkun öryggis- og verndarbúnaðar í ökutækjum,
- reglugerð um ökuskírteini,
- reglugerð um ökuferilsskrá og punktakerfi vegna umferðarlagabrota,
- reglugerð um sektir og önnur viðurlög vegna brota á umferðarlögum og reglum settum samkvæmt þeim,
- reglugerð um gerð og búnað ökutækja,
- öðrum lögum og reglum sem stjórnvöld setja um umferð.

Ökuneminn þekki helstu atriði umferðarlaga og þeirra reglugerða sem lögin heimila að settar séu.

Ökuneminn viti til hvaða sviða umferðarheildarinnar umferðarlögin og reglugerðirnar ná til.

3.3. Umferðarhegðun.

Þessi hluti bóklega námsins fjallar um þær grunnreglur í akstri sem leiða til ábyrgðar, öryggis og tillitssemi ökumanns við alla þá sem þátt taka í umferðinni og þá sem búa eða starfa nálægt vegi. Umferðarlögin og reglugerð um umferðarmerki og notkun þeirra eru tekin fyrir ásamt efni um líkamlega þætti og umferðarsálfræði. Neminn verður að öðlast skilning á þeirri áhættu sem fylgir akstri nýliða í umferðinni og læra leiðir til að forðast aðstæður í umferðinni sem auka hættu eða slysalíkur. Honum verður að vera ljóst að akstur er aldrei án áhættu og hann leggur þunga ábyrgð á herðar ökumanns og krefst fullrar einbeitingar hans.

3.3.1. Grunnreglur fyrir atferli umferðar.

Ökuneminn þekki varúðarreglu umferðarlaganna og skilji að rétt hegðun í umferðinni byggist á henni.

Ökuneminn skilji að akstur felur í sér að afla þarf upplýsinga, meta þær rétt og bregðast við með öruggum hætti.

Ökuneminn geti bent á a.m.k. þrenns konar aðgerðir sem grípa þarf til. Það er að:

- gefa tákni, merki og aðrar upplýsingar til annarra vegfarenda,
- haga hraða eftir aðstæðum,
- halda sig á réttum stað á akbraut.

3.3.2. Athyglitækni.

Ökuneminn viti hvaða skynfæri eru ökumanni mikilvægust.

Ökuneminn viti hvernig sjónsviðið skiptist í miðjusjónsvið og jaðarsjónsvið og hvernig þau tengjast athygli.

Ökuneminn skilji hvernig nota skal sjónina kerfisbundið við akstur.

Ökuneminn viti hvernig sjónsvið þrengist við aukinn hraða.

Ökuneminn geti nefnt algengustu hættuáðstæður í umferðinni og þekki vísbendingar um yfirvofandi hættu.

Ökuneminn þekki helstu atriði sem truflað geta athygli ökumanns í umferðinni.

3.3.3. Merki og tákni.

Ökuneminn geti gert grein fyrir að:

- ökumanni ber að gefa tímanlega ljós- eða hljóðmerki, ef það er nauðsynlegt til að koma í veg fyrir hættuástand,
- hljóðmerki má ekki valda öðrum óþægindum að óþörfu,
- ljós má ekki nota þannig að aðrir fái ofbirtu í augun,
- merki á að gefa tímanlega til þess að öðrum vegfarendum gefist ráðrúm til að taka á móti upplýsingum og haga sér eftir því,
- merki um breytta akstursstefnu og um að aka eigi af stað frá brún akbrautar á að gefa með stefnuljósum,
- hægt er að gefa öðrum upplýsingar með breyttum hraða og stöðu ökutækis á akbraut,
- notkun ljósa er mikilvæg til að aðrir vegfarendur sjái bifreiðina.

3.3.4. Hraði og aðstæður.

Ökuneminn geti bent á og rökstutt á einfaldan hátt að val á hraða hefur grundvallarþýðingu fyrir rétta og örugga hegðun í umferð og viti að reglur um hámarkshraða ökutækja miðast ávallt við bestu aðstæður.

Ökuneminn viti að hreyfiorka og miðflóttakraftur eykst með auknum hraða og viti hvaða hætta getur falist í þeirri aukningu.

Ökuneminn viti hvers vegna og hvernig bifreið rennur til við minnkandi veggrip svo sem í lausamöl, bleytu eða hálku.

Ökuneminn geti skilgreint hugtakið veggrip og sagt til um hvað ræður því hversu öruggt það er.

Ökuneminn geti gert grein fyrir:

- hvernig gott veggrip kemur að gagni við að hafa stjórn á bifreið við mismunandi aðstæður,
- nauðsyn þess að veggrip sé sem jafnast á fram- og afturhjólum.

Ökuneminn geti gert grein fyrir hvaða þýðingu mynsturdýpt hjólbarða, bleyta á bundnu slitlagi, aksturslag og hraði, og samspil þessara atriða, hefur fyrir veggrip.

Ökuneminn geti útskýrt hvernig hemlunarvegalengd og veggrip breytist með hraða.

Ökuneminn þekki hvaða áhrif hraði, hröðun og hemlun hefur á veggrip bifreiðar í beygju, þá sérstaklega í hálku.

Ökuneminn geti:

- greint á milli viðbragðsvegalengdar og hemlunarvegalengdar,
- sagt til um hver stöðvunarvegalengd er við tiltekna aðstæður,
- greint frá leiðum til að draga úr stöðvunarvegalengd.

Ökuneminn geti greint frá því hvaða áhrif það hefur á umferðaröryggi að vera athugull, að sjá fyrir hugsanlegar breytingar á aðstæðum og að vera ávallt viðbúinn því að þurfa að hemla.

Ökuneminn geti sagt hversu langur vegur án hindrana þarf að vera fram undan bifreið miðað við mismunandi hraða til að unnt sé að nema staðar á öruggan hátt.

Ökuneminn viti hvernig er nauðhemað og beygt frá hættu.

Ökuneminn geti:

- a. nefnt hvað helst bregst þegar meta á fjarlægð og hraða,
- b. bent á hvaða áhrif slík mistök geta haft á öryggi í akstri.

Ökuneminn viti að val á skynsamlegum ökuhraða er háð aðstæðum hverju sinni, svo sem staðháttum, færð, veðri og umferðarmagni.

Ökuneminn geti nefnt staði og aðstæður þar sem ökumaður þarf að aka hægt og vera viðbúinn að nema staðar ef nauðsyn krefur.

Ökuneminn þekki:

- a. almennar reglur um hraðaminnkun vegna viðvörunarmerkja sem vara við hættulegum aðstæðum fram undan,
- b. hver er hámarkshraði við mismunandi aðstæður í þéttbýli og utan þess,
- c. reglur um mismunandi hámarkshraða eftir því hvaða ökutæki á í hlut.

3.3.5. Staða á vegi.

Ökuneminn geti gert grein fyrir:

- a. hvað hugtakið „staða á akbraut“ merkir og skilji þörfina á reglum um stöðu ökutækja í akstri á akbraut fyrir umferðaröryggi,
- b. að staða byggir á fjarlægð frá vegkanti og öðrum ökutækjum til hliðar og frá þeim sem á undan aka,
- c. að bil milli ökutækja þarf að ákveða með tilliti til hraða og veggrips og kunni aðferðir til að velja hæfilegt bil að næsta ökutæki.

Ökuneminn kunni skil á reglum um stöðu ökutækja á vegi með tvær eða fleiri akreinar í sömu akstursstefnu.

Ökuneminn viti að ökumaður á ekki að nauðsynjalausu að víkja til hliðar frá sínum stað á akbrautinni og þekki reglur um það þegar skipt er um akrein.

Ökuneminn kunni skil á og geti rökstutt reglur um akstur og stöðu á vegamótum og í beygjum.

Ökuneminn þekki og geti tilgreint þýðingu umferðarmerkja sem:

- a. mæla fyrir um akstursstefnu, akreinafál eða akbrautaval,
- b. gefa til kynna að akreinum fækkar,
- c. banna vissar stefnubreytingar og/eða notkun ákveðinna akreina,
- d. segja til um forgang gagnvart annarri umferð.

Ökuneminn geti fundið öruggustu stöðu bifreiðar á akrein með tilliti til skyggnis, veggrips og þess hversu vel aðrir sjá ökutækið.

3.3.6. Forgangur í umferð.

Ökuneminn geti bent á nauðsyn þess fyrir ökumann að þekkja reglur um hvernig mismunandi hópar vegfarenda geti brugðist við þegar leiðir þeirra liggja saman eða skerast.

Ökuneminn geti lýst hvernig ökumaður á að bregðast við:

- a. þar sem hægri forgangur gildir,
- b. umferðarmerkjum sem gefa forgang í umferð til kynna,
- c. ljósmerkjum götuvita við vegamót og gangbrautir.

Ökuneminn geti auðveldlega sagt til um hvaða öikumönnum ber að víkja við tiltekna aðstæður sem sýndar eru á myndum og þekki til aðstæðna þar sem vafi getur leikið á forgangi.

Ökuneminn þekki bendingar og merki lögreglu og gangbrautarvarða við umferðarstjórn og hlýði þeim án undantekninga.

Ökuneminn geti bent á hugsanlegar afleiðingar þess ef forgangur í umferð er ekki virtur (ópægindi, hætta, umferðaróhöpp og slys).

3.3.7. Bakkað og snúið við.

Ökuneminn viti að hverju þarf að gæta áður en hann bakkar og þekki þær hættur sem því fylgja.

Ökuneminn þekki þá aksturshætti sem skapa öryggi og þær skyldur sem hvíla á þeim sem bakkar eða snýr við á vegi.

Ökuneminn þekki umferðarmerki sem banna að snúið sé við á vegi og viti við hvaða aðstæður aðrar er ótryggt að snúa við á vegi.

3.3.8. Stöðvun og lagning ökutækja.

Ökuneminn geti skilgreint hugtökin „að nema staðar“, „að stöðva ökutæki“ og „að leggja ökutæki“.

Ökuneminn geti endursagt meginreglur um hvar má stöðva eða leggja ökutæki og geti sagt til um:

- a. hvar bannað er að stöðva ökutæki,
- b. hvar bannað er að leggja ökutæki.

Ökuneminn útskýri með dæmum hvernig hægt er að forðast óþægindi og koma í veg fyrir hættuástand þegar bifreið er lagt.

Ökuneminn þekki til reglna um lagningu ökutækja á bílastæðum og í bílastæðahúsum og um gjaldtöku.

3.3.9. Áhætta og áhættumat.

Þessi hluti fjallar um að ökumenn þurfi að móta með sér heppilegt viðhorf gagnvart samferðafólki sínu í umferðinni og þroska hæfileika til að gera sér grein fyrir þeim margvíslegu hættum sem fylgja notkun bifreiðar.

Ökuneminn viti að hann þurfi að tileinka sér vissar forsendur til að aka með lágmarksáhættu svo sem að:

- a. geta dæmt um eigin ökuhæfni,
- b. meta hættuna á að eiga sjálfur aðild að umferðaróhappi,
- c. taka tillit til óvarinna vegfarenda,
- d. skilja ábyrgðina sem hann ber á sjálfum sér, farþegum sínum og öðrum vegfarendum,
- e. líta á umferðina sem félagslegt atferli,
- f. tileinka sér varnarakstur til aukins öryggis fyrir hann sjálfan og aðra vegfarendur.

Ökuneminn þekki til flokka umferðarslysa og hugsanlegra orsaka þeirra.

Ökuneminn viti að mistök ökumanns, svo sem skortur á athygli, rangt mat á hraða og fjarlægð og of hraður akstur miðað við aðstæður, auka líkur á því að margs konar slys geti orðið.

Ökuneminn viti hvað getur valdið falskri öryggistilfinningu í umferðinni og hvaða afleiðingar það getur haft.

Ökuneminn átti sig á:

- a. hvernig ofmat hans á eigin getu geti haft hættu í för með sér,
- b. hvernig viðhorf og hópþrýstingur getur haft áhrif á aksturslag ökumanns,
- c. hvaða hópum ökumanna hættir til að láta hafa sig út í að taka áhættu í umferðinni.

Ökuneminn viti að „varnarakstur“ þýðir að vera ávallt viðbúinn því að bregðast við óvæntri hættu og því að aðrir ökumenn brjóti umferðarreglurnar.

Ökuneminn viti um hættuna á að aka á dýr sem stödd eru á eða við veg, svo sem búfé eða fugla, eða aðra aðskotahluti, svo sem grjót.

Ökuneminn geti nefnt dæmi um hvaða þýðingu þekking, færni, viðhorf og akstursreynsla hefur fyrir öruggan akstur.

Ökuneminn geti, með skírskotun til ákveðinna dæma, greint orsakir umferðarslysa, fjallað um ábyrgð ökumanns og metið hvernig hann hefði getað hagað akstri til að draga úr hættu og e.t.v. komið í veg fyrir slys.

Ökuneminn geti rætt um og tilgreint afleiðingar slysa fyrir ökumanninn sjálfan, farþega hans, aðra vegfarendur og samfélagið, einkum þeirra slysa sem verða vegna viljandi áhættuaksturs.

Ökuneminn móti með sér jákvætt viðhorf til umferðaröryggismála og þekki gildi mismunandi aðgerða stjórnvalda, svo sem fræðslu, eftirlits með umferð og viðurlaga fyrir brot á umferðarreglum.

Ökuneminn skilji þá áhættu sem felst í umferðinni og þá aksturshætti sem hann þarf að tileinka sér til að mæta kröfum nútíma umferðar.

Ökuneminn geti metið aksturshætti sína og hvað hann geti gert til að stuðla að umferðaröryggi.

3.3.10. Akstur í myrkri og ljósaskiptum.

Ökuneminn viti hvernig sjón er notuð í myrkri og geti í stuttu máli gert grein fyrir:

- sálrænni blindu og að blindast af ljósi,
- hversu vel ökumaður sér til við akstur í myrkri,
- hvernig ökumaður á að beita augunum til að forðast blindun,
- dimmuáðlögun sjónar og hvers vegna hætta skapast við aukna dimmu.

Ökuneminn þekki reglur sem skylda notkun dagljósa og ökuljósa.

Ökuneminn geti útskýrt við hvaða aðstæður ökumaður á að lækka ljósgeislann og hvernig minnka á hraða áður en geislinn er lækkaður.

Ökuneminn þekki reglur um notkun ljósa á kyrrstæðum ökutækjum á vegi.

Ökuneminn geti sagt til um hvaða litur á að vera á ljósum og endurskinsmerkjum að framan og að aftan og kannist við mismunandi endurskinsbúnað.

3.3.11. Gangbrautir.

Ökuneminn þekki þær hættur sem fylgja akstri á, við eða yfir gangbraut eða gangstíg.

Ökuneminn þekki:

- umferðarmerki og ljósmerki við gangbrautir,
- varúðarráðstafanir sem tíðkast við gangbrautir,
- reglur um forgang,
- reglur sem gilda um stöðvun og lagningu ökutækja við gangbrautir.

Ökuneminn viti að aka verður yfir gangbraut með fyllstu gætni.

3.3.12. Aðreinar og fráreinar – langakstur á þjóðvegum/hraðbrautum.

Ökuneminn geti lýst réttum viðbrögðum ökumanns:

- þegar ekið er að aðalbraut eða yfir hana,
- þegar beygt er inn á aðalbraut eða ekið út af henni,
- þegar aðrein eða frárein er notuð til hraðaaukningar eða hraðaminnkunar,
- þegar tafir verða eða bilun í ökutæki og hvernig vegöxl er notuð.

Ökuneminn geti nefnt algeng mistök við að meta fjarlægð til ökutækis og hraða þess, svo og áhættuþætti vegna aksturs inn á eða út af aðalbraut; auk þess tilgreini ökuneminn hvernig hann gæti brugðist við þessu.

Ökuneminn skilji mikilvægi þess fyrir ökumann að sjá og fylgjast með langt fram fyrir ökutækið þegar ekið er á þjóðvegum og geti nefnt dæmi um að hverju þarf sérstaklega að gæta.

Ökuneminn þekki reglur um umferð í jarðgöngum og reglur um gjaldskyldu þar sem hún er í gildi.

Ökuneminn geti lýst skynsamlegum viðbrögðum ökumanns gagnvart þeim hindrunum sem búast má við á eða við veg í dreifbýli svo sem búfenaði eða kyrrstæðu ökutæki og bent á algengar hættur í því sambandi.

Ökuneminn geti tilgreint hvaða þýðingu umferðarmerki og yfirborðsmerkingar á vegum hafa fyrir akstur.

Ökuneminn þekki merkingar akreina, aðreina og fráreina og helstu reglur um akstur á hraðbrautum í alþjóðlegri umferð.

Ökuneminn þekki einkenni syfju og þreytu og skilji áhrif þessa á öryggi í akstri. Hann kunni að bregðast við slíku ástandi svo sem með nægum svefni fyrir akstur og að gera þurfi regluleg hlé á akstri á lengri leiðum.

Ökuneminn kunni skil á:

- hvers konar slys verða helst við akstur í beygjum og geti útskýrt hugsanlegar orsakir þeirra,
- hvernig best er að aka til að komast hjá þess háttar slysum.

3.3.13. Framúrakstur og akstur á malarvegum.

Ökuneminn viti hvaða skyldur hvíla á þeim sem ekur fram úr og þeim sem ekið er fram úr.

Ökuneminn viti hvaða áhrif bifreið sem kemur á móti hefur á framúrakstur þegar hann hefur verið ákveðinn.

Ökuneminn:

- a. geti bent á það sem takmarkar framúrakstur,
- b. viti hvaða áhættuþættir geta valdið röngu mati við framúrakstur,
- c. móti raunhæfar hugmyndir um hve langt fram undan vegur þarf að vera auður til að framúrakstur sé skynsamlegur,
- d. þekki sérstaklega þær hættur sem fylgja akstri um þrengingar á vegi, einbreiðar brýr og yfir blindhæðir,
- e. þekki mikilvægi veggrips til að unnt sé að stjórna bifreið af öryggi.

Ökuneminn geti:

- a. gert grein fyrir því hvernig rétt er að haga framúrakstri,
- b. útskýrt hvenær í framúrakstri hætta er mest,
- c. útskýrt hvenær og á hvaða forsendum hætt skal við framúrakstur,
- d. lýst því hvernig á að hætta við framúrakstur,
- e. útskýrt áhrif mismunandi yfirborðs vegar á veggrip.

Ökuneminn geti tilgreint hvar framúrakstur er bannaður ásamt því að geta nefnt fleiri aðstæður þar sem framúrakstur er ekki skynsamlegur.

Ökuneminn viti hvaða yfirborðsmerkingar og umferðarmerki leyfa eða banna framúrakstur og þekki reglur umferðarlaga um framúrakstur.

Ökuneminn skilji að við mætingar eykst öryggi ef dregið er úr hraða og orkugjöf takmörkuð þegar mæst er.

Ökuneminn þekki rétt viðbrögð fari bifreið að renna til.

Ökuneminn skilji nauðsyn þess að sýna sérstaka aðgát þar sem bundið slitlag endar.

Ökuneminn þekki rétt viðbrögð missi hann hjól bifreiðar að hluta út fyrir bundið slitlag.

3.4. Mannlegir þættir.

Viðfangsefni þessa hluta er vegfarandinn. Á sama hátt og ökuneminn verður að öðlast þekkingu á ökutæki sem hann ætlar að aka verður að gera honum grein fyrir getu hans sjálfs og annarra í umferðinni. Um er að ræða þekkingu ökumanns á eigin möguleikum og takmörkunum og á möguleikum og takmörkunum annarra hópa vegfarenda (t.d. barna, aldraðra, fólks með fötlun, gangandi vegfarenda, bifhjólafólks, hjólræðafólks, reiðmanna, fólks á rafhlaupahjólum o.s.frv.).

Ökuneminn þarf að fá innsýn í þau sálfræðilegu ferli sem snerta hæfni mannsins til að aka bifreið.

Ökuneminn þarf að skilja að oft eru gerðar meiri kröfur til fólks í umferðinni en auðvelt er að uppfylla. Með kennslu og æfingu skal leitast við að draga úr þessu misræmi. Skilningur á þessu ætti að vera ökunema hvatning í námi og leiða til aukins áhuga á því að samfélagið leggi eitthvað af mörkum til að umferðin verði okkur viðráðanleg.

3.4.1. Umferðarsálfræði.

Ökuneminn viti að umferðarsálfræði er hagnýt sálfræði og að henni er ætlað að lýsa og útskýra hegðun fólks í umferðinni.

Ökuneminn geri sér ljóst að akstri má lýsa sem félagslegu atferli sem er háð ólíkum gildum og væntingum í samfélaginu.

Ökuneminn skilji:

- a. að væntingar sem gerðar eru til viðbragða ökumanns verða að vera í samræmi við mannlega getu,
- b. að mikinn meirihluta umferðarslysa má rekja til mannglegra mistaka.

3.4.2. Akstursferlið.

Ökuneminn geti:

- a. lýst akstursferli á einfaldan hátt með því að skipta því í skynjun, túlkun, ákvörðun og viðbragð,
- b. í stuttu máli gert grein fyrir skynjun og túlkun,
- c. í stuttu máli gert grein fyrir skynjun fjarlægða og hraða,
- d. útskýrt vægi skynfæra fyrir akstur,
- e. sagt til um hvernig sjónsvið breytist með auknum hraða,

- f. gert grein fyrir aðstæðum sem valda því að ökumenn hafa tilhneigingu til að rangtúlka áreiti og hvaða þýðingu það hefur í umferðinni,
- g. gert grein fyrir þýðingu góðrar athygli við akstur.

3.4.3. Áhrifaþættir ökumannsins.

Ökuneminn kunni skil á mikilvægum atriðum eða eiginleikum sem hafa áhrif á akstursfærni og viðhorf ökumanns svo sem:

- a. persónuleikaþáttum,
- b. félagslegri færni,
- c. tilfinningalegu ástandi,
- d. þreytu og streitu,
- e. aldri,
- f. áfengi, lyfjum, ávana- og vímuefnum,
- g. alvarlegum sjúkdómum,
- h. óvanalegu líkamlegu ástandi.

Ökuneminn geti bent á hvernig ökumaður getur unnið gegn neikvæðum áhrifum þessara þátta.

Ökuneminn viti hver eru áhrif vínanda á akstursgetu og dómgreind.

Ökuneminn þekki ákvæði umferðarlaga um áfengi og akstur.

Ökuneminn viti að hann ber sjálfur ábyrgð á því ef vínandi mælist í blóði eða útöndunarlofti, jafnvel þótt hann telji sig ekki hafa neytt áfengis nýlega.

Ökuneminn viti um ábyrgð sína ef hann er farþegi í bifreið ölvaðs ökumanns.

Ökuneminn viti um áhrif lyfja og vímuefna, annarra en áfengis, á akstursgetu og dómgreind.

3.4.4. Hópar vegfarenda og sérkenni þeirra.

Ökuneminn kunni skil á andstæðum í umferð milli:

- a. staðbundinnar umferðar og gegnumaksturs og hvað ökumaður getur gert til að samræma þetta tvennt,
- b. mismunandi ökutækja og bent á hvernig ökumaður verður að taka tillit til þessa til að gæta eigin öryggis og annarra.

Ökuneminn viti að börn, aldraðir og fólk með fötlun eru í sérstakri hættu í umferðinni, geti gert grein fyrir því í stuttu máli hvað einkennir atferli þessa fólks í umferð og átti sig á hvernig ökumaður getur tekið tillit til þess.

Ökuneminn þekki reglur um sérmerkt bílastæði fyrir fólk með fötlun.

Ökuneminn viti að ökumenn reiðhjóra, bifhjóra og léttra bifhjóra eru í sérstakri hættu í umferðinni og geti gert grein fyrir því hvernig ökumaður getur tekið tillit til þess.

Ökuneminn þekki reglur um skyldur sínar gagnvart búfé og reiðmönnum á eða við veg.

3.4.5. Kröfur umferðarinnar og geta ökumanns.

Ökuneminn viti:

- a. að vegfarendur geta stundum ekki uppfyllt þær kröfur sem umferðin gerir til þeirra og viti hvaða áhrif þetta ætti að hafa á hegðun hans sjálfs,
- b. að umferðarkerfið í heild sinni verður að taka mið af mannlegri getu.

3.5. Ábyrgð ökumanns.

Tilgangurinn með þessum hluta er að ökunemi öðlist þekkingu á þeirri miklu ábyrgð sem í því felst að eiga og nota bifreið. Fjölmargar skyldur hvíla á ökumanni og eiganda. Ef vikist er undan þessum skyldum getur það haft alvarlegar afleiðingar.

3.5.1. Skráning og eigendaskipti.

Ökuneminn geti nefnt þær kvaðir og skyldur sem hvíla á eiganda bifreiðar varðandi:

- a. skráningu,
- b. váttryggingu,
- c. eigendaskipti,
- d. reglubundna skoðun,

- e. framvísun skírteina og vottorða,
- f. upplýsingagjöf til yfirvalda um notkun bifreiðar.

3.5.2. Ábyrgð ökumanns á innra öryggi.

Ökuneminn viti að sá sem notar bifreið er ábyrgur fyrir að:

- a. hún sé skráð,
- b. hún sé löglega tryggð,
- c. hún sé rétt og eðlilega hlaðin,
- d. tryggilega sé gengið frá lausum hlutum, farmi, gæludýrum o.s.frv.,
- e. skoðunarvottorð sé meðferðis,
- f. hún sé búin þeim öryggisbúnaði sem lög gera ráð fyrir.

Ökuneminn prófi öryggisbelti í:

- a. veltibíl,
- b. bílbeltasleða.

Ökuneminn þekki og noti þann öryggis- og verndarbúnað sem bifreið er búin og settur er í bifreið fyrir börn og viti meðal annars að:

- a. öryggisbelti skulu notuð,
- b. hnakkapúði skuli rétt stilltur,
- c. ökumaður er ábyrgur fyrir að börn noti öryggis- og verndarbúnað í samræmi við gildandi reglur.

Ökuneminn þekki þær hættur sem geta fylgt uppblásanlegum öryggispúðum í bifreiðum svo sem fyrir lágvaxið fólk og börn.

Ökuneminn viti að bannað er að aka bifreið ef ökumaðurinn er ekki í ástandi til að stjórna henni af öryggi, t.d. vegna þess að hann er:

- a. undir áhrifum áfengis, lyfja eða annarra vímuefna,
- b. veikur eða þreyttur,
- c. í einhverju öðru ástandi sem gerir akstur óruggan.

3.5.3. Fjárhagsleg ábyrgð.

Ökuneminn viti:

- a. hver ber ábyrgð á tjóni sem hlýst af notkun bifreiðar,
- b. hvaða skyldu- og valtryggingar gilda um ökutæki,
- c. hvaða tjón eru bætt af tryggingum og hvernig,
- d. hvaða tjón eru ekki bætt af tryggingum.

Ökuneminn geti útskýrt hugtökin skaðabótaskylda, fébótaskylda og vátryggingarskylda.

Ökuneminn geti útskýrt hugtökin ásetningur og stórkostlegt gáleysi og sagt til um í hvaða tilvikum tryggingafélag getur endurkrafíð ökumann um skaðabætur.

3.5.4. Viðbrögð stjórnvalda – viðurlög.

Ökuneminn viti að brot á lögum, reglugerðum og öðrum reglum sem settar hafa verið um umferð geta leitt til sektar, sviptingar ökuréttar eða fangelsunar.

Ökuneminn þekki helstu viðurlög við brotum gegn umferðarlögum þar á meðal:

- a. reglur um akstursbann og sérstakt námskeið,
- b. reglur um punktakerfi og sviptingu ökuréttar samkvæmt þeim,
- c. reglur um bráðabirgðaskírteini/reynslutíma nýrra ökumanna,
- d. reglur um sviptingu ökuréttar, sektir og fangelsanir vegna ölvunaraksturs.

Ökuneminn viti að ónóg aksturshæfni, vanþekking á umferðarreglum eða skortur á skilningi á tillitsemi í umferðinni getur leitt til vísunar í hæfnispróf og afturköllunar ökuskráteis.

Ökuneminn viti um gildistíma ökuréttinda og hvenær og hvernig skal endurnýja þau.

3.5.5. Skyldur ökumanns á slysstað.

Ökuneminn geti gert grein fyrir skyldum sem gilda um þá sem:

- a. tengjast umferðarslysi, viljandi eða óviljandi,
- b. eru í nánd við slysstað eða eru vitni að slysi.

Ökuneminn geti:

- nefnt aðgerðir sem grípa þarf til þar sem óhapp eða slys hefur orðið, svo sem að tryggja öryggi á slysstað og tryggja vitni,
- lýst því hvernig eigi að tilkynna um slys til lögreglu með réttum hætti,
- lýst því hvernig rétt er staðið að flutningi slasaðs fólks,
- fyllt út þar til gerða tjónaskýrslu þegar það á við.

Ökuneminn viti hvernig rétt er að mæta þeirri hættu sem skapast þegar ökutæki með hættulegan farm verður fyrir óhappi.

3.5.6. Aðkoma að slysi.

Ökuneminn kunnir helstu þætti neyðarhjálpur við þeim meiðslum sem algengust eru við umferðarslys og þekki aðgerðir til að koma í veg fyrir meira slys. Ökuneminn kunnir a.m.k. undirstöðuatriði í:

- að kanna meðvitund, öndun og púls,
- viðbrögðum við meðvitundarleysi,
- að stöðva hættulegar blæðingar og bregðast rétt við þeim,
- viðbrögðum við losti,
- meðhöndlun manns með háls- eða bakáverka,
- að búa um beinbrot,
- viðbrögðum við eldi í bifreið og fyrstu meðferð brunasára,
- vörnum gegn ofkælingu.

Ökuneminn kunnir aðferðir við endurlífgun og a.m.k. undirstöðuatriði í:

- að tryggja opinn öndunarveg og blástursaðferð,
- viðbrögðum við hjartastoppi og aðferðum við hjartahnoð.

IV. KAFLI Námsmat.

4.1. Tilgangur námsmats.

Námsmat er órjúfanlegur þáttur alls náms. Með námsmati fær ökukennarinn, ökuskólinn og leiðbeinandinn upplýsingar um hvernig kennsla hefur til tekist. Ökuneminn fær einnig upplýsingar um hvað hann hefur lært.

Mat á ökunemanum og ökukennslunni á að gefa heildarmynd af gæðum kennslunnar og vera öllum sem að málinu koma til leiðsagnar um bættu ökukennslu.

4.2. Aðferðir við námsmat.

Námsmat skal miða við þau hæfniviðmið sem sett eru fram í námskrá. Námskráin setur markmið sem ætlast er til að ökuneminn nái með námi sínu. Aðilar ökukennslu veita ökunemanum síðan þau skilyrði sem best eru til að þessum markmiðum verði náð. Þeir verða síðan að meta hvort og að hve miklu leyti markmiðum er náð.

Námsmat getur verið með tvennum hætti:

- Námsmat meðan á kennslu stendur (leiðsagnarmat).
- Námsmat eftir að kennslu er endanlega lokið (lokamat).

4.3. Mat meðan á kennslu stendur (leiðsagnarmat).

Með leiðsagnarmati fá ökukennarinn og ökuskólinn stöðuga endurgjöf um hvernig til tekst við nám ökunemans og árangur kennslunnar. Markmiðið er að nota þær aðferðir sem skila bestum árangri. Slíkt mat er einnig mikilvægt fyrir ökunemann. Hann fær strax að vita hvernig gengur í náminu sem virkar sem sterk hvatning við námið.

Leiðsagnarmat má framkvæma með gátlistum þar sem merkt er við hvernig staða ökunemans er á tiltekinni athöfn, hvort hún sé viðunandi eða þarfnist betri þjálfunar og samtali um hvernig bæta má árangurinn.

4.4. Mat að loknu námi (lokamat).

Tilgangur mats að loknu námi er að athuga hve mikinn hluta ökuneminn hefur tileinkað sér. Slíkt mat tengist þeim endanlegu kröfum sem yfirvöld gera til þess sem fær ökuréttindi. Ökukennarinn skal leitast við að beita slíku mati áður en hann vottar að ökuneminn sé tilbúinn til ökuþrófs. Eins skal ökuskólinn leitast við að prófa ökunemann í fræðilegri kunnáttu í lok bóklegs námskeiðs. Ökunemi sem hættir námi af einhverjum ástæðum án þess að ljúka því getur fengið vottorð frá ökukennara/ökuskóla um stöðu sína í náminu.

Ökuþrófi er ætlað að mæla hvort ökunemi fullnægi lágmarkskröfum yfirvalda um kunnáttu, færni og öryggi í akstri til að fá útgefið ökuskráirteini fyrir tiltekinn ökuréttindaflokk.

V. KAFLI Próflýsing.

5.1. Prófferlið.

Tilgangur ökuþrófs er að meta hvort próftaki búi yfir þeirri þekkingu, hæfni og leikni sem áskilin er til að hann geti stjórnað hlutaðeigandi ökutæki af nægu öryggi og til að fá útgefið ökuskráirteini.

Ökuþróf skiptist í tvo hluta; bóklegt próf og verklegt próf. Verklega prófið er tvíþætt, munnlegt próf og aksturspróf. Ekkert próf fer fram nema staðfesting á fullnægjandi ökukennslu liggi fyrir.

Bóklegt próf má ekki fara fram fyrr en tveimur mánuðum áður en umsækjandi nær 17 ára aldri.

Verklegt próf má ekki fara fram fyrr en að stöðnu bóklegu prófi. Verklegt próf skal ekki fara fram fyrr en tveimur vikum áður en umsækjandi nær 17 ára aldri.

Umsækjandi skal hafa staðist verklega prófið áður en tólf mánuðir eru liðnir frá því hann stóðst bóklega prófið.

Að loknu hverju prófi fær próftaki upplýsingar um hvort hann hafi staðist próf. Að jafnaði skal upplýsa próftaka að loknu prófi um þær villur sem hann gerði í prófinu. Frammistaða próftaka á prófi (bóklegu og verklegu prófi) er metin til stiga.

Staðist próftaki ekki próf má hann ekki reyna við sama próf að nýju fyrr en að viku liðinni. Ef sérstaklega stendur á má stytta þennan tíma.

Eigi próftaki erfitt með lestur eða tjáningu getur hann gengist undir sérstakt próf og fengið aðstoð prófdómara eða annars tilkvadds aðstoðarmanns við að skilja spurningar og koma svörum á framfæri. Ökukennari getur ekki komið fram sem aðstoðarmaður.

5.2. Bóklegt próf.

Í bóklegu prófi skal spyrja um atriði er varða umferðarlöggjöf, viðurkennda aksturshætti, ökutækið, mannlega þætti og viðbrögð á slysstað og önnur atriði sem tilgreind eru í bóklegu hluta námskrár.

5.3. Verklegt próf.

Að stöðnu bóklegu prófi gengst próftaki undir verklegt próf sem skiptist í munnlegt próf og aksturspróf. Munnlegt próf þarf próftaki að standast áður en aksturspróf getur hafist. Að loknu verklegu prófi staðfestir prófdómari niðurstöðu prófs.

5.3.1. Munnlegt próf.

Tilgangur munnlegs prófs er að komast að raun um hvort próftaki hafi þá þekkingu á gerð og búnaði bifreiðar að hann geti haldið henni þannig við að ekki verði um óeðlilegar bilanir að ræða sem gera hana óörugga í akstri eða auka verulega rekstrarkostnað hennar. Einnig að hann geti greint galla eða bilanir er fram kunna að koma og verulegu máli skipta um öryggi.

5.3.2. Aksturspróf.

Tilgangur akstursprófs er að komast að raun um hvort próftaki hafi þá þekkingu, athygli og færni sem þarf til að aka bifreið í umferðinni af öryggi fyrir hann sjálfan og aðra vegfarendur án stuðnings ökukennara.

VI. KAFLI
Akstursmat.

6.1. Markmið.

Við endurnýjun bráðabirgðaskírteinis í fullnaðarskírteini skal handhafi þess hafa lokið akstursmati hjá ökukennara. Í akstursmati skal kannað hvort mat ökumanns á eigin hæfni og akstursháttum sé í samræmi við raunverulega getu hans.

Markmið akstursmats er að ökumaðurinn geri sér grein fyrir hæfni sinni og getu í umferðinni með tilliti til umferðaröryggis.

6.2. Umsjón.

Ökukennarar með gilt starfsleyfi annast akstursmat. Samgöngustofa setur reglur um akstursmat, meðal annars um þjálfun ökukennara, gefur út nánari leiðbeiningar um framkvæmd þess og annast eftirlit með framkvæmdinni.

VIÐAUKI I
Skipulag ökunáms samkvæmt námskrá.

Leiðbeiningar um fjölda kennslustunda og um tengingu bóklegrar og verklegrar kennslu.

Áfangi	Bóklegir tímar	Námstími	Hæfniviðmið – bóklegt nám	Aksturstímar	Hæfniviðmið – verklegt nám
				0-1	2.1. Grunnþjálfun
Ö ₁	4	1 vika	3.1. Inngangur 3.2. Ökutækið – vegurinn – umferðin	2-4	2.1. Grunnþjálfun
Ö ₁	8	2 vikur	3.3. Umferðarhegðun	5-7	2.2. Akstur í umferð
Ö ₂	7	2 vikur	3.4. Mannlegir þættir	6-7	2.3. Akstur í þéttbýli
Ö ₂	3	1 vika	3.5. Ábyrgð ökumanns	1-2	2.4. Akstur í dreifbýli
Ö ₃	3	1 vika	3.3.4. Hraði og aðstæður 3.3.9. Áhætta og áhættumat 3.3.13. Framúrakstur og akstur á malarvegum 3.4.3. Áhrifaþættir ökumannsins 3.5.2. Ábyrgð ökumanns á innra öryggi	2-3	2.5. Akstur við erfið skilyrði
				1	Prófun – próf-undirbúningur
	25 tímar	7 vikur		17-25 tímar	

Ö₁ = fyrsti hluti bóklegs náms í ökuskóla (fyrir leyfi til æfingaaksturs með leiðbeinanda).

Ö₂ = annar hluti bóklegs náms í ökuskóla.

Ö₃ = þriðji hluti bóklegs náms sem á að fara fram um leið og kennsla í ökugerði.

B-deild – Útgáfudagur: 21. mars 2024